

FAKTA

Resultaterne af det risikobaserede tilsyn (RT) og det udvidede risikobaserede tilsyn (URT) i 2018

November 2019

J.nr. 20195200448

AM

Nedenfor gennemgås status for det risikobaserede tilsyn (RT) og det udvidede risikobaserede tilsyn (URT) i 2018. Statusnotatet indeholder udelukkende opgørelser af afgørelsesniveauer for tilsynsindsatserne RT og URT. Der drages ikke konklusioner om effekten af Arbejdstilsynets tilsynsindsatser RT og URT.

Sammenfatning af resultaterne

Hovedresultaterne er:

- Status for RT for 2018 viser, at andelen af virksomheder, hvor Arbejdstilsynet finder materielle arbejdsmiljøproblemer, generelt er stigende. Dog med undtagelse af muskel-skeletbesvær, hvor niveauet er faldet i 2018 sammenlignet med 2017.
- Virksomheder, der i 2018 blev udtaget på baggrund af en risikovurdering – dvs. via indeksmodellen – får materielle afgørelser fra Arbejdstilsynet hyppigere (27,0 pct.) end virksomheder udtaget ved stikprøve (11,3 pct.).
- Arbejdstilsynet har afdækket materielle arbejdsmiljøproblemer på flere af de besøgte virksomheder i RT i 2018 end i tidligere år.
- Resultaterne af URT peger på, at flere virksomheder får afgørelser inden for *Døgninstitutioner og hjemmepleje* sammenlignet med RT. Der er dog ikke noget entydigt resultat på tværs af brancher.

Resultater af den øgede risikobasering

På et RT gennemgås alle væsentlige arbejdsmiljøproblemer, der er relevante for branchen, uanset om virksomheden er udvalgt på baggrund af en risikovurdering eller via stikprøven. Analysen bygger på, at der i 2018 er gennemført RT på 11.216 virksomheder. De 11.216 virksomheder er udtaget til RT på baggrund af henholdsvis en risikovurdering (indeksmodellen), en stikprøve (tilfældigt udvalgte virksomheder blandt virksomheder, som ikke er udtaget via indeksmodellen) eller på baggrund af en konkret anledning (fx på grund af en arbejdsulykke eller en klage over arbejdsmiljøet).

Nedenstående tabel 1 viser, at 2018 sammenlignet med tidligere år (2012-2017) har den højeste afgørelseshitrate. Andelen af virksomheder, der har fået materielle afgørelser, har været stigende indtil 2014 (19,1 pct.), hvorefter den dykkede i 2015 (17 pct.), og nu er steget til 24,5 pct. i 2018. I forhold til 2017 er der dog kun tale om en lille stigning (fra 23,6 pct. i 2017 til 24,5 pct. i 2018).

Tabel 1

Andelen af virksomheder med materielle afgørelser fordelt på år, risikobaserede tilsyn.

RT-år	Pct.-andel af virk. med materielle afgørelser
2012	17,8
2013	18,0
2014	19,1
2015	17,0
2016	21,8
2017	23,6
2018	24,5

Kilde: Særudtræk fra Arbejdstilsynets produktionsdata

I 2018 besøgte Arbejdstilsynet relativt flere store virksomheder end i 2017. Det bidrager til en højere afgørelseshitrate i 2018, eftersom en højere andel af de større virksomheder får afgørelser sammenlignet med de mindre virksomheder.

Den højere afgørelsesprocent for 2018 vurderes også at hænge sammen med, at bygge- og anlægsbranchen er udgået af RT som følge af det helhedsorienterede tilsyn (HOT) i denne branche. Bygge- og anlægsvirksomhederne indgik i RT frem til 1. november 2017 og var med til at trække afgørelseshitraten ned, idet kun ca. 13 pct. af bygge- og anlægsvirksomhederne fik en materiel afgørelse i 2017.

En analyse viser dog, at når der korrigeres for variationer i størrelse, branche og udtagelsesårsag (indeks, stikprøve og konkret anledning), er afgørelseshitraten i 2018 ikke signifikant højere end i 2017 og i 2014. Analysen viser videre, at afgørelsesniveauet for 2018 er signifikant højere end årene 2016, 2015, 2013 og 2012, når der korrigeres for variationer i størrelse, branche og udtagelsesårsag.

En del af forklaringen på den højere afgørelseshitrate fra 2016 og frem i forhold til tidligere år er, at der fra 2016 er blevet taget forholdsvis flere virksomheder ud på baggrund af risikobaseringen som følge af den politiske aftale *En styrket arbejdsmiljøindsats fra 2015* (80 pct. af de årlige RT er fra 2016 blev udtaget via indeksmodellen mod tidligere 55 pct.)

Risikobasering kontra stikprøve – virker risikobaseringen efter hensigten?

Som tidligere er der set på, om indeksmodellen medvirker til, at Arbejdstilsynets risikobasering er fokuseret mod de virksomheder, der vurderes at have størst risiko for problemer i arbejdsmiljøet.

Tabel 2 nedenfor viser den procentandel af virksomhederne, der har fået mindst én afgørelse om materielle arbejdsmiljøproblemer i hhv. 2014, 2015, 2016, 2017 og 2018 fordelt på udtagelsesårsag (indeks, stikprøve og konkret anledning).

Tabel 2

Andel af virksomheder med min. én materiel afgørelse på RT i 2014 -2018.

	Andel af virksomheder med min. én materiel afgørelse (pct.)		
	Risikobasering	Stikprøve	Konkret anledning
RT, 2014	24,3	10,8	30,4
RT, 2015	20,9	11,3	19,5
RT, 2016	23,1	13,5	24,9
RT, 2017	25,5	14,3	40,1
RT, 2018	27,0	11,3	37,4

Kilde: Særudtræk fra Arbejdstilsynets produktionsdata

Tabellen viser, at virksomheder, der i 2018 blev udtaget via indeksmodellen – ligesom de tidligere år – får materielle afgørelser hyppigere (27,0 pct.) end virksomheder i stikprøven (11,3 pct.).

Det er indbygget i den risikobaserede udtagelsesmetode, at den udtager relativt flere store virksomheder i brancher med risiko for arbejdsmiljøproblemer. Derfor kunne man tro, at forskellen fra en afgørelsesprocent på 11,3 pct. til 27,0 pct., når virksomhederne udtages via risikovurdering, alene beror på variationer i virksomhedsstørrelse og branche. En analyse, hvor der tages højde for variationer i virksomhedsstørrelse og branche, viser imidlertid, at forskellen ikke blot beror på variationer i virksomhedsstørrelse og branche. Dermed kan det bekræftes, at det ikke alene er størrelses- og brancheparametrene i indeksmodellen, men den samlede indeksmodel, der virker efter hensigten.

Dette bidrager til at bekræfte, at den risikobaserede udtagelsesmetode medvirker til at udtage virksomheder med større sandsynlighed for risici i arbejdsmiljøet sammenlignet med stikprøven.

Opgørelsen over virksomheder udtaget pga. en konkret anledning, som fx en klage over arbejdsmiljø eller en ulykke, viser, at 37,4 pct. af virksomheder, der er udtaget på denne måde, har fået en materiel afgørelse. Ligesom for tidligere år viser analysen således, at udtag på baggrund af en konkret anledning er en god risikoindikator. Det er dog relativt få virksomheder (342), der i 2018 er blevet udtaget til RT på baggrund af en konkret anledning.

De prioriterede arbejdsmiljøområder

Tabel 3 nedenfor viser andelen af virksomheder, hvor Arbejdstilsynet i forbindelse med RT har fundet arbejdsmiljøproblemer inden for de prioriterede områder: muskel-skeletbesvær (MSB), psykisk arbejdsmiljø og ulykker. Resultatet er opgjort for 2012 til og med 2018.

Tabel 3

Afgørelsesprocent for de prioriterede områder i 2018 sammenlignet med de foregående år

RT forløb med mindst én afgørelse				
	MSB	Psyk. afg.	Psyk. vejl.	Ulykkesrisici
2012	2,4	1,2	3,7	9,3
2013	4,1	1,6	3,7	8,9
2014	5,2	1,3	3,1	9,3
2015	4,4	0,8	3,9	8,7
2016	5,5	1,2	4,6	11,9
2017	5,8	1,1	4,8	12,8
2018	5,0	1,3	4,8	13,7

Kilde: Særudtræk fra Arbejdstilsynets produktionsdata

Af tabel 3 fremgår det, at der er sket en stigning i andelen af virksomheder med afgørelser inden for ulykkesrisici i 2018. Ligeledes er der sket en minimal stigning i andelen af virksomheder med afgørelser om psykisk arbejdsmiljø, mens der er sket et fald i andelen af virksomheder med MSB-afgørelser.

Ser man på udviklingen af afgørelser inden for de prioriterede arbejdsmiljøområder, så viser analysen, at når der korrigeres for variationer i størrelse, branche og udtagelsesårsag (indeks- og stikprøve), så er niveauet for ulykkesafgørelser i 2018 signifikant højere end niveauet i årene 2012-2016, mens niveauet i 2018 ikke adskiller sig signifikant fra niveauet i 2017.

Niveauet for MSB-afgørelser er i 2018 signifikant højere end niveauet i 2012, mens niveauet ligger signifikant under niveauet for årene 2013-2017.

Niveauet for psyk-afgørelser ligger i 2018 signifikant lavere end i 2016 og også signifikant lavere end i årene 2012-2014, mens det ikke adskiller sig signifikant fra hverken 2015 og 2017.

Set i forhold til at psykisk arbejdsmiljø og MSB er to prioriterede arbejdsmiljøproblemer, er afgørelsesniveauet fortsat lavt indenfor disse områder.

Resultater af det udvidede risikobaserede tilsyn

URT er et udvidet RT med en særlig grundig og målrettet gennemgang af psykisk og ergonomisk arbejdsmiljø (MSB). URT udføres på virksomheder af en vis størrelse, der i forvejen er udvalgt til RT.

Arbejdstilsynet indførte den 1. januar 2016 URT for at indbygge de gode erfaringer fra de særlige tilsynsindsatser (som blev gennemført i perioden 2011-2015) i RT. Det almindelige RT blev således udvidet med en særlig grundig og målrettet afdækning af det psykiske arbejdsmiljø og MSB på virksomheder af en vis størrelse, der i forvejen var udtaget til RT.

I 2018 er der gennemført URT inden for følgende brancher:

- Slagterier
- Landbrug, skovbrug og fiskeri (kun URT-branche i første halvår 2018)
- Døgninstitutioner og hjemmepleje (med undtagelse af de tre underbrancher: 'Plejhjem', 'Hjemmehjælp' og 'Flygtninge og asylcentre')
- Hospitaler
- Politi, beredskab og fængsler (to underbrancher: 'Politi' og 'Domstole og fængselsvæsen')
- Kontor (tre underbrancher: 'Arbejdsformidlingskontorer', 'Administration af sundhedsvæsen, undervisning mv.' og 'Generelle offentlige tjenester')

Der er i alt besøgt 1.164 virksomheder i URT-brancherne svarende til 10 pct. af alle de besøgte virksomheder i RT i 2018.

For at belyse, om URT medfører et højere afgørelsesniveau for psykisk arbejdsmiljø og MSB sammenlignet med RT, er der foretaget to analyser. Dels en deskriptiv analyse, der sammenligner det faktiske ujusterede afgørelsesniveau for URT med RT, og dels regressionsanalyser, der kan vise, om afgørelsesniveauet for URT er signifikant højere end afgørelsesniveauet for RT, når der justeres for variationer i virksomhedsstørrelse.

Den deskriptive analyse viser, at URT i overvejende grad er bedre end RT i forhold til at finde arbejdsmiljøproblemer. Der ses et højere afgørelsesniveau for psykisk arbejdsmiljø og for MSB inden for de brancher, der henholdsvis er belastet i forhold til psykisk arbejdsmiljø og i forhold til MSB, når der sammenlignes med år, hvor der ikke har været URT, men kun har været RT.

Regressionsanalyserne viser dog kun få signifikante resultater af URT. Her ses kun et signifikant højere psyk-afgørelsesniveau for URT sammenlignet med tidligere RT-år; 2015 og 2017 inden for *Døgninstitutioner og hjemmepleje* samt inden for *Kontor*, men her er psyk-afgørelsesniveauet for 2018 kun signifikant højere end niveauet i et enkelt RT-år; 2015. For de øvrige URT-brancher ses ikke et signifikant højere afgørelsesniveau i URT-år sammenlignet med RT-år. Det forventes dog, at de manglende signifikante resultater af URT (fx i *Politi og Domstole og fængselsvæsen* samt til dels i *Slagterier*) hænger sammen med det relativt lave antal virksomheder, der har fået tilsyn i de enkelte år.

Samlet set peger analyserne derfor på, at URT har medført, at flere virksomheder får afgørelser inden for *Døgninstitutioner og hjemmepleje* sammenlignet med RT, mens dette inden for andre brancher ikke er tilfældet, og inden for andre brancher igen ikke kan belyses ved denne analyse.